

УДК 336.144

JEL Classification: G 28, H 50

Ватаманюк-Зелінська У.З.,
д-р екон. наук, доцент,
проф. кафедри державних та місцевих фінансів,
Назар Н.В.,
Кравцова О.В.,
Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Vatamaniuk-Zelinska U.Z.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof., professor at the
department of state and local finances,
Nazar N.V.,
Kravtsova O.V.,
Ivan Franko Lviv National University

THE ROLE OF STRATEGIC PLANNING OF THE STATE BUDGET EXPENDITURES IN SUPPORT OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Постановка проблеми. У системі видатків Державного бюджету України важливо визначити основні напрями раціонального розподілу коштів між галузями національної економіки та сферами господарської діяльності суб'єктів господарювання. Це пов'язано із тим, що обсяги надходжень до державного та місцевих бюджетів України є низькими, боргові зобов'язання держави значні, а динаміка бюджетних витрат, зважаючи на політичну ситуацію, яка склалася в країні, постійно збільшується. Виходячи з цього, вагомим значення набуває підвищення рівня результативності використання бюджетних коштів. І, оскільки основним інструментом бюджетної політики є система планування бюджетних видатків, – її удосконалення має відбуватися шляхом забезпечення перспективних видатків відповідними бюджетними надходженнями та з подальшим використанням програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Із цією метою необхідне застосування стратегічного бюджетного прогнозування та планування для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку держави, а від своєчасності прийняття рішень щодо ефективного розподілу бюджетних коштів залежить результативність бюджетної політики, яка має вплив на збалансованість фінансової системи усієї країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику планування бюджетних видатків в системі фінансово-економічного регулювання розглядали такі зарубіжні вчені, як: Ш. Бланкарт, Дж. Бьюкенен, А. Вагнер, С. Вітте, Дж. М. Кейнс, А. Лаффер, Р. А. Масгрейв, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, В. Танзі. Шляхи вирішення багатьох проблем, пов'язаних з бюджетним плануванням видатків, також висвітлені у працях українських вчених: Т. Бондарука, О. Ковтуна, І. Ігнатова, К. Павлюка, Ю. Пасічника, І. Пилипенка, Л. Момотюка. Та, незважаючи на те, що проблематика організації бюджетного планування розглядалася багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими, питання визначення пріоритетних напрямків фінансового забезпечення та раціонального спрямування бюджетних коштів, враховуючи зміни економічної ситуації у нашій державі, потребують подальшого вивчення.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні заходів для збалансування дохідної та видаткової частини державного бюджету України на основі аналізу планових показників їх фінансового забезпечення періоду 2016–2018 рр. Завдання дослідження передбачають обґрунтування потреби удосконалення прогнозування, а відтак – стратегічного бюджетного планування видатків держбюджету із урахуванням необхідності їх фінансового забезпечення на законодавчому рівні; підвищення результативності та ефективності державних видатків шляхом впровадження стратегічного планування в практику роботи головних розпорядників бюджетних коштів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетна політика держави впливає на її фінансову стабільність, конкурентоспроможність національної економіки; сприяючи активізації

підприємницької діяльності, забезпеченню соціального захисту населення країни та підвищення рівня добробуту її громадян. На сучасному етапі економічного розвитку важливого значення набуває потреба удосконалення заходів бюджетної політики, зокрема системи планування державних витрат задля стабілізації соціально-економічної ситуації в країні. Таким чином підвищення ефективності та забезпечення результативності бюджетних видатків, як і оптимізація обсягів фінансування витрат за пріоритетами, вимагає застосування стратегічного плану соціально-економічного розвитку держави. Це пов'язано із тим, що саме процес планування дає змогу ефективно управляти бюджетними коштами, спрямовуючи їх у ті сфери суспільного розвитку та галузі економіки держави, які потребують першочергового фінансування видатків, сприяючи тим самим вирішенню проблемних питань стабілізації економічної ситуації в країні та прозорості управлінських рішень.

Система видатків бюджету представляє собою сукупність певних напрямків видатків (програм), їх структуру, а також відносини між відповідними органами в процесі планування і виконання видатків, складання звітності та контролю за виконанням видаткової частини бюджету [1, с. 62].

Державні видатки плануються у відповідних обсягах, а їх фінансування забезпечується державними коштами. Прогнозування і планування обсягів видаткової частини бюджетів ґрунтується на аналізі тенденцій формування та виконання доходів кожного бюджету і макроекономічних показників економічного та соціального розвитку територій.

Для забезпечення процесу виконання державних повноважень необхідні значні витрати фінансових ресурсів не лише на першочергові потреби, а й на обслуговування державного боргу. Тому витрати, як і видатки державного бюджету безпосередньо пов'язані із мобілізацією коштів, тобто мають бути забезпечені необхідними доходами. Значне відхилення фактичних показників виконання бюджетів по видатковій і дохідній частинах бюджету порівняно із плановими їх величинами, свідчатиме про недосконалу організацію бюджетного планування.

Крім того, в Україні апробовано програмно-цільовий метод бюджетного планування, яке має обов'язковий характер для державного та місцевих бюджетів. За основу береться очікуване виконання відповідного бюджету згідно даних за попередні звітні періоди. Наприклад, звіт про виконання видаткової частини державного бюджету за рік доповнюється оцінкою очікуваного виконання показників за аналогічний звітний період, для місцевих бюджетів – півріччя. Це дає змогу «виключити» ті видатки, які у плановому році відсутні. Використання програмно-цільового методу під час бюджетного планування дає можливість виявити джерела фінансування видатків, здійснити контроль за цільовим та ефективним використанням таких коштів. Важливим є й те, що процес формування бюджету зосереджується на необхідних ресурсах, а також результатах, яких треба досягти в поточному бюджетному періоді та у перспективі.

Під час складання проекту державного бюджету та формування прогнозних бюджетних показників виникають питання щодо перегляду основних напрямів бюджетної політики в контексті реалізації пріоритетів економічного реформування, зокрема модернізації інфраструктури та базових секторів. Важливим є забезпечення взаємоузгодженості видатків у певній галузі із соціально-економічними прогнозами розвитку країни на середньострокову перспективу та органів державної влади на коротко- і середньостроковий періоди [2, с. 84].

Показники виконання видаткової частини Державного бюджету України за період 2016–2018 рр. подано у табл. 1.

Таблиця 1

Видатки державного бюджету України за період 2016–2018 рр., млн грн

Сфера спрямування державних коштів	2016		2017		2018	
	План на 2016 рік з урахуванням внесених змін	Виконано за 2016 рік	План на 2017 рік з урахуванням внесених змін	Виконано за 2017 рік	План на 2018 рік з урахуванням внесених змін	Виконано за 2018 рік
1	2	3	4	5	6	7
Загальнодержавні функції	121952,65	118049,27	147019,04	142492,71	179283,73	162958,09
Оборона	66696,41	59350,77	77832,80	74346,23	97793,97	97024,06
Громадський порядок, безпека та судова влада	72525,70	71670,44	92082,71	87850,49	123477,23	116875,93
Економічна діяльність	35932,94	31422,32	51656,48	47000,12	74434,48	63600,87
Охорона навколишнього природного середовища	5353,33	4771,62	5247,51	4739,95	6137,12	5241,20
Житлово-комунальне господарство	38,72	12,51	38,8	16,95	414,78	296,93

продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Охорона здоров'я	12816,22	12464,61	17328,28	16729,38	23338,42	22618,05
Духовний та фізичний розвиток	5058,87	4958,95	8216,93	7898,07	10477,96	10107,07
Освіта	38946,83	34826,48	46695,66	41297,31	50224,25	44324,34
Соціальний захист та соціальне забезпечення	152513,69	151961,47	145147,64	144478,88	164172,15	163865,59
Разом	511835,37	489488,45	591265,84	566850,09	729754,11	686912,12
Міжбюджетні трансферти	196743,30	195395,27	279224,16	272602,95	304672,23	298939,71
Усього	708578,66	684883,73	870490,00	839453,03	1034426,33	985851,82

Джерело: сформовано на основі [3]

Для проведення аналізу показників виконання державного бюджету України за період 2016–2018 рр. скористаємося розрахунком показників, поданих у табл. 2.

Таблиця 2

**Виконання державного бюджету України за 2016–2018 рр.
у розрізі абсолютних та відносних показників**

Показник	Роки					
	2016		2017		2018	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Загальнодержавні функції	-3903,38	96,80	-4526,33	96,92	-16325,64	90,89
Оборона	-7345,64	88,99	-3486,57	95,52	-769,91	99,21
Громадський порядок, безпека та судова влада	-855,26	98,82	-4232,22	95,40	-6601,3	94,65
Економічна діяльність	-4510,62	87,45	-4656,36	90,99	-10833,61	85,45
Охорона навколишнього природного середовища	-581,71	89,13	-507,56	90,33	-895,92	85,40
Житлово-комунальне господарство	-26,21	32,31	-21,85	43,69	-117,85	71,59
Охорона здоров'я	-351,61	97,26	-598,9	96,54	-720,37	96,91
Духовний та фізичний розвиток	-99,92	98,02	-318,86	96,12	-370,89	96,46
Освіта	-4120,35	89,42	-5398,35	88,44	-5899,91	88,25
Соціальний захист та соціальне забезпечення	-552,22	99,64	-668,76	99,54	-306,56	99,81
Разом	-22346,92	95,63	-24415,75	95,87	-42841,99	94,13
Міжбюджетні трансферти	-1348,03	99,31	-6621,21	97,63	-5732,52	98,12
Усього	-23694,93	96,66	-31036,97	96,43	-48574,51	95,30

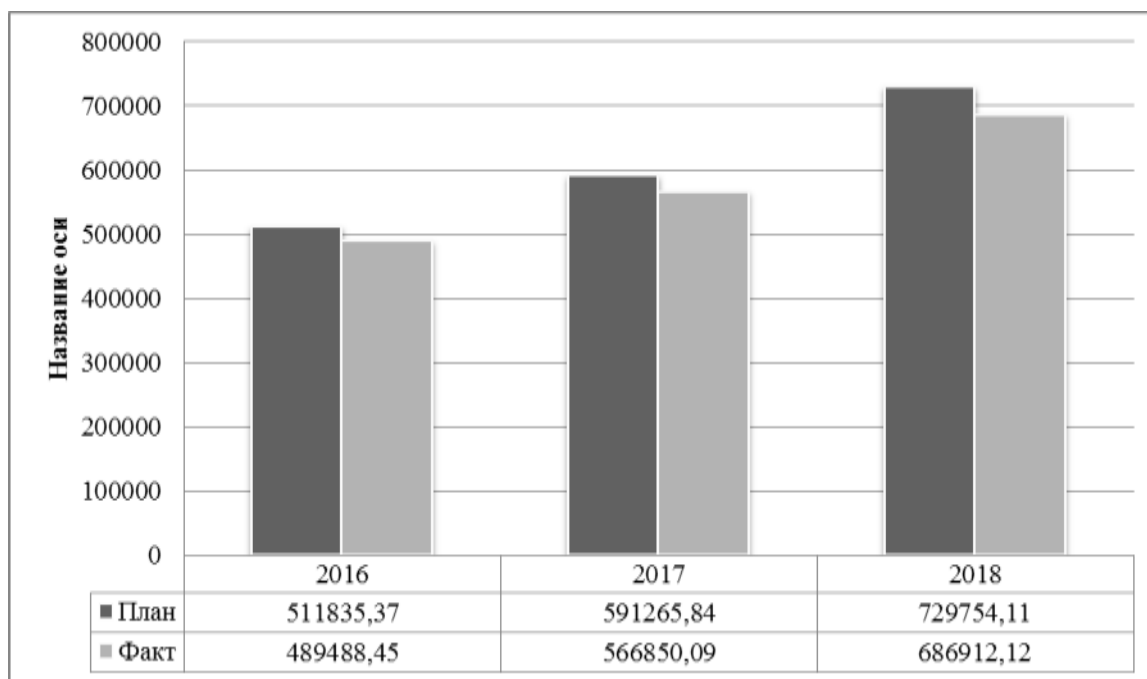
Джерело: сформовано на основі [3]

Виходячи з даних, які характеризують виконання державного бюджету України за період 2016–2018 рр. у розрізі абсолютних та відносних показників, зауважимо, що протягом аналізованого періоду планові показники державного бюджету України не виконувалися. Це пов'язано, зокрема, із кризовою ситуацією в країні. Зауважимо, що неможливість профінансувати потреби держави тісно пов'язана із надходженнями до бюджету, які теж зменшилися (див. табл. 2). Порівняння показників виконання видаткової частини державного бюджету з плановими показниками демонструє рис. 1.

Виконання запланованих показників видаткової частини Державного бюджету України у 2016 році пояснюється тим, що його доходи є меншими від запланованих. Це пов'язано із несвоєчасним прийняттям нормативно-правових актів, необхідних для реалізації закону про державний бюджет, неналежною організацією проведення видатків окремими учасниками бюджетного процесу та неефективним перерозподілом бюджетних призначень наприкінці року. У 2017 році несвоєчасне затвердження порядків використання коштів державного бюджету, розподілів бюджетних призначень між адміністративно-територіальними одиницями за напрямками (об'єктами, заходами) і довготривала підготовка документів, необхідних для державних закупівель, також не сприяли проведенню видатків у запланованих обсягах. Таким чином, неналежна організація проведення видатків учасниками бюджетного процесу завадила використанню у запланованих обсягах коштів, передбачених на виконання більшості бюджетних програм. Зауважимо, що основними причинами невиконання розпису видаткової частини Державного бюджету в 2018 році є:

– серед об'єктивних чинників – економія видатків на обслуговування боргу, фінансування соціальних видатків відповідно до фактично зареєстрованих зобов'язань;

– серед суб'єктивних чинників – систематичні затримки із проведенням тендерів та інших необхідних процедур в сфері державних закупівель [4].

Рис. 1. Показники виконання державного бюджету України за період 2016–2018 рр., млн грн

Джерело: побудовано на основі [3]

Досліджуючи виконання Державного бюджету України за період 2016–2018 рр., можна констатувати, що показники його видаткової частини не наближаються до оптимального рівня, адже такі видатки за функціональними категоріями, як охорона здоров'я, економічна діяльність, культура та охорона довкілля залишаються помітно недофінансованими порівняно із показником фінансового забезпечення видаткової частини державних бюджетів у європейських країнах. Тим часом на соціальний захист, освіту, громадський порядок, обслуговування боргу передбачено відносно більшу частку фінансування саме за рахунок першочергових видатків Державного бюджету України.

Результати аналізу видаткової частини Державного бюджету України також свідчать, що протягом 2016–2018 рр. існує тенденція збільшення її обсягів, однак спостерігається й усталена динаміка недовиконання планових показників. Найбільше недовиконання по видатковій частині спостерігається в 2018 р. – це на 42841990784,13 грн., найменше – в 2016 р., на 22346913730,87 тис. грн. Для визначення та обґрунтування пріоритетних напрямків фінансування видатків необхідно визначити питому вагу кожної складової (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз структури видатків Державного бюджету України за 2016–2018 рр., %

Напрямок видатків	Роки			Абсолютне відхилення (+, -)	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6
Загальнодержавні функції	17,24	16,97	16,53	-0,26	-0,44
Оборона	8,67	8,86	9,84	0,19	0,99
Громадський порядок, безпека та судова влада	10,46	10,47	11,86	0,00	1,39
Економічна діяльність	4,59	5,60	6,45	1,01	0,85
Охорона навколишнього природного середовища	0,70	0,56	0,53	-0,13	-0,03
Житлово-комунальне господарство	0,00	0,00	0,03	0,00	0,03
Охорона здоров'я	1,82	1,99	2,29	0,17	0,30
Духовний та фізичний розвиток	0,72	0,94	1,03	0,22	0,09

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
Освіта	5,09	4,92	4,50	-0,17	-0,42
Соціальний захист та соціальне забезпечення	22,19	17,21	16,62	-4,98	-0,59
Разом	71,47	67,53	69,68	-3,94	2,15
Міжбюджетні трансферти	28,53	32,47	30,32	3,94	-2,15
ВСЬОГО	100,00	100,00	100,00	–	–

Джерело: розроблено авторами за даними [3]

Аналіз структури видатків державного бюджету України за 2016–2018 рр. показує, що найбільше фінансовані сфери соціального захисту та соціального забезпечення населення, зокрема частка їх видатків у загальній структурі становить 22,19%, 17,21% та 16,62% відповідно. Протягом аналізованого періоду спостерігається недовиконання планових показників видаткової частини Державного бюджету України (див. табл. 2). Зокрема, у 2018 році план недовиконано на 306,56 млн. грн., що у відсотковому еквіваленті становить лише 0,19% запланованого показника. За результатами 2018 року уряд повністю профінансував усі захищені статті видатків: було повністю профінансовано дотацію Пенсійному фонду, соціальні допомоги особам з інвалідністю внаслідок війни з числа учасників бойових дій на території Республіки Афганістан, а також громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та іншим пільговим категоріям населення. Рівень виконання видатків по субсидіях становив 98% [5].

Високий ступінь значущості також у видатків на фінансування загальнодержавних функцій. У 2018 році держава не профінансувала 9,11% від запланованих по них витрат, що в гривневому еквіваленті становить 16325,64 млн грн. Загалом це найвищий рівень невиконання видатків за останні три роки. Значне недовиконання основного планового показника, зокрема, зумовлено недофінансуванням інших видатків у цій категорії, а саме:

- на іншу діяльність у сфері державного управління (66,08% від плану);
- проведення виборів та референдумів (77,97% від плану);
- на інші загальні функції державного управління (81,63% від плану);
- обслуговування боргу (90,39% від плану).

Крім того, у 2018 р порівняно з 2017 р. зросла частка державних видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу з 10,47% до 11,8%. Однак, у 2018 році Міністерством фінансів України не профінансовано 5,35% або 6601,3 млн грн видатків із запланованих 123477,23 млн грн. Протягом останніх трьох років спостерігається тенденція до збільшення частки недофінансованих видатків по цій статті, що і спричинило найбільше невиконання їх планових показників у 2018 році.

Видатки на оборону з державного бюджету залишаються об'єктивно високими, зважаючи на складну політичну ситуацію, яка склалася на Сході України. Значне недовиконання плану по цій статті видатків спостерігалось у 2016 році на 7345,64 млн грн, що у відсотковому еквіваленті становило 11,01% планового показника. При цьому, частка видатків на оборону з кожним роком за весь аналізований період зростає (див. табл. 3) – у 2018 році на 1,17% порівняно з 2016 р.

У бюджеті-2018 є 19 статей видатків, кошти на які не були виділені взагалі. Загальна сума невиділеного ресурсу – 1,3 млрд грн. Зокрема, Мінфін не профінансував 250 млн. грн для Нацгвардії на підвищення обороноздатності і безпеки держави. Ще 190 млн. грн держава зекономила на розбудові прикордонної дорожньої інфраструктури [6].

Розглядаючи структуру державних видатків, звертаємо увагу на те, що протягом аналізованого періоду значна частка їх загального обсягу відводиться міжбюджетним трансфертам – 28,53–32,47%. Велика частка міжбюджетних трансфертів із Державного бюджету України є усталеною практикою сьогодення. Так, з одного боку, держава повинна бути зацікавлена, щоб фінансування заходів соціально-економічного характеру відбувалося у належному обсязі в усіх регіонах, перетворивши територіальні громади із дотаційних на таких, які зможуть забезпечити суспільний добробут своїх мешканців, – таким чином забезпечуються прямі міжбюджетні трансферти із новоствореними адміністративно-територіальними одиницями – об'єднаними територіальними громадами.

З іншого боку, вплив міжбюджетних трансфертів на громади, які не об'єдналися, створює їх місцевій владі пряму залежність від центральних органів державного управління. Зауважимо, що у країнах з ринковою економікою бюджетне планування є тим механізмом, що забезпечує успішну реалізацію реформ у їх адміністративному і територіальному устрої. Таким чином, ефективне планування видатків державного бюджету має стати пріоритетом побудови стабільної системи фінансово-економічного регулювання в Україні.

Найбільш точним бюджетом, тобто таким, у якому фактичні показники виявилися найближчими до планових, є бюджет на 2018 рік. Середньозважене відхилення становить 5%. Найважливіша відмінність фінплану-2018 – скоригований макропрогноз. У грудні 2017 року під час доопрацювання

проекту державного бюджету на 2018 рік до другого читання уряд уточнив показники номінального ВВП та інфляції. Варто зауважити, що попередні бюджети й бюджет 2019 року розраховувалися на макропоказниках, затверджених навесні, як того вимагає бюджетне законодавство. З іншого боку, це позитивно вплинуло на якість прогнозу доходів у 2018 році: він виявився точнішим. Протягом року бюджет коригувався чотири рази, однак, були й причини, які не дозволили виконати його на 100%. Водночас, найточнішим виявився бюджет, який ухвалювався з певним відхиленням від стандартної процедури [7].

Розробка прогнозних бюджетних показників на довгострокову перспективу на основі діючих нормативно-правових актів, бюджетної стратегії з урахуванням незмінності законодавчої бази та циклічності економічного розвитку сприятиме підвищенню керованості бюджетного процесу. Від виваженості та своєчасності прийняття зазначених рішень залежить рівень ефективності бюджетної політики та функціонування бюджетної системи в цілому [8].

Висновки з проведеного дослідження. Для збалансування державного бюджету необхідно забезпечити ефективність системи довгострокового планування що, своєю чергою, створить сприятливі умови для стабілізації макроекономічних показників, дасть змогу оптимізувати першочергові державні видатки, підвищити їх результативність удосконалюючи процес формування структури бюджету та його виконання. Стратегічне бюджетне планування потребує удосконалення нормативно-правової та методологічної бази, що стане передумовою для розрахунку обсягів бюджетних призначень на перспективу та забезпечить успішну реалізацію строкової бюджетної політики. Сьогодні вагомим значення набуває взаємна узгодженість всіх нормативних і програмних документів із питань стратегічного бюджетного прогнозування. Попри те, щоб уникнути виключно декларативного його характеру, необхідно передбачити фінансове забезпечення видатків, пов'язаних із плануванням показників соціально-економічного розвитку держави та їх узгодження із першочерговими цілями державної бюджетної політики. Необхідне зміщення термінів формування макроекономічних показників розвитку держави на 4-ий квартал поточного року і встановлення норми скорочення державного боргу по відношенню до рівня ВВП відповідно до термінів реалізації середньо- і довгострокового бюджетного планування.

Крім того, із метою розширення самостійності та посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів, упорядкування і підвищення результативності та ефективності державних видатків – доцільним є впровадження стратегічного планування також в практику роботи головних розпорядників бюджетних коштів й складання ними належних планів діяльності на поточний і наступні три бюджетні періоди, орієнтовані на результат. За цієї умови необхідним є забезпечення ефективної системи моніторингу та здешевлення оцінки виконання бюджетних програм.

Література

- 1.Проць Н. В. Система видатків державного бюджету України: проблеми та необхідність оптимізації. *Фінансовий простір*. 2016. № 2 (22). С. 61–68.
- 2.Чугунов І. Я., Макогон В. Д. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 4. С. 79-91.
- 3.Річний звіт про виконання Державного бюджету України / Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 23.04.2019).
- 4.Виконання державного бюджету / Міністерство фінансів України. URL: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/MinFin_budget_2018_.pdf (дата звернення: 23.04.2019).
- 5.Непереломний тренд. Що завадило виконати бюджет 2018 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/02/20/645433/> (дата звернення: 23.04.2019).
- 6.Що завадило виконати бюджет 2018 року. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/shcho-zavadylo-vykonaty-biudzhet-2018-roku/> (дата звернення: 23.04.2019).
- 7.Між планом і фактом: чому не виконується держбюджет. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2019/05/3/647499/> (дата звернення: 04.05.2019).
- 8.Корнієнко Н. М. Перспективне бюджетне планування у системі економічного розвитку. *Економічний вісник університету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди»*. 2014. № 23/1. С. 216-222.

References

1. Prots, N.V. (2016), "System of Expenditures of the State Budget of Ukraine: Problems and the Need for Optimization", *Finansovyi prostir*, no. 2 (22), pp. 61-68.
2. Chuhunov, I.Ya., and Makohon, V.D. (2014), "Budgetary and fiscal policy in the context of institutional reforms", *Visnyk KNTEU*, no. 4, pp.79-91.
3. The State Treasury Service of Ukraine (2019), "Annual report on implementation of the State Budget of Ukraine", available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (access date April 23, 2019).

4. Ministry of Finance of Ukraine (2019), "Implementation of the state budget", available at: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/MinFin_budget_2018_.pdf (access date April 23, 2019).
5. "Unperturbed trend. That prevented the 2018 budget from running", available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/02/20/645433/> (access date April 23, 2019).
6. "What prevented the 2018 budget from running", available at: <https://www.volynnews.com/news/all/shcho-zavadylo-vykonaty-biudzhet-2018-roku/> (access date April 23, 2019).
7. "Between the plan and the fact: why the state budget is not fulfilled", available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2019/05/3/647499/> (access date May 04, 2019).
8. Korniienko, N.M. (2014), "Perspective Budget Planning in the System of Economic Development", *Ekonomichnyi visnyk universytetu DVNZ "Pereiaslav-Khmelnyskyi derzhavnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody"*, no. 23/1, pp. 216-222.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2019 р.

УДК 338.439.5-035.57:637.1 (477)
JEL Classification Q 130, Q 180

Гурська І.С.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства,
Лук'янова М.М.,
канд. екон. наук, старший викладач
кафедри економіки підприємства,
Відокремлений підрозділ Національного університету
біоресурсів і природокористування України
«Бережанський агротехнічний інститут»

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ

Hurska I.S.,
can.d.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor
at the department of economics of enterprise,
Lukianova M.M.,
can.d.sc.(econ.), senior lecturer
at the department of economics of enterprise,
Separated Subdivision of National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine
"Berezhany Agrotechnical Institute"

FUNCTIONING OF THE DOMESTIC MARKET OF MILK AND DAIRY PRODUCTS

Постановка проблеми. Ринок молока і молочних продуктів є одним із основних компонентів продовольчого ринку, розвиток якого розглядається як умова соціальної і політичної стабільності та економічної незалежності держави. Україна має всі необхідні географічні та економічні умови для розвитку ринку молока і молочних продуктів, однак даний сегмент ринку має нестабільний характер, який обумовлений недостатньою кількістю сировини та її невідповідною якістю за стандартами ЄС. Такі проблеми призводять до зниження попиту на молочну продукцію вітчизняного виробництва, що вимагає подальших досліджень з метою вирішення існуючих проблем на науковому та практичному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу даній проблематиці присвятили свої праці такі науковці, як М. Ільчук [1], С. Кваша [2], Т. Мостенська [4], І. Новак [5], П. Саблук [9],